

1505b

EPISTOLA ATHANASII

DE LIBRO CVI

TITVLVS, TRACTATVS DE AD-
ministratiōne Sacramentorum, & de cele-
bratiōne Missæ, &c. cum Præfatione & lu-

culenta commendatione magni cuius-
dam Cardinalis, Impresſo Dilin-

gæ hoc ipso Anno

M. D. LIX.

I. Theſſal. II.

Mittet illis Deus efficaciam illusionis, ut credant mendacio.

M. D. LIX.

ПЕЙЛАНТА АЛОТАЧЧ

MEETINGS

030056 Shy

2

AD PRAESTANTEM

VIRVM D. PETRVM ANTO- nium Nassalle.

NUPER incidi in librū, cui titulus, Tracta
tus de administratione Sacramētorum,
& de celebratione Missæ, &c. Impressum Di
lingæ hoc ipso Anno M. D. LIX. cum Præfa
tione & luculenta cōmendatione magni cu
iuspam Cardinalis. Etsi uerò deterret me
huiusmodi Titulus, multis nominibus, cōpa
raui tamen, ac nō multò post legi deuorauiq;
uniuersum, multa quidē cum molestia atq;
nausea, Sed non pœnitet, duas potissimū ob
causas, alteram, quod cum pleraq; omnia pu
tida & blasphema inueniſsem, sensi interle
gendū me aliquoties fuisse excitatū ad agen
das, ex imo pectore, gratias ēterno Patri D.N.
Iesu Christi, qui me ex talibus paludibus, uerē
stygijs atq; fœcibus, in quibus ego quoq; ali
quando uersabar, extraxerit, pro sua ingenti
misericordia, Alteram uerò, quod uidimihī

oblatam esse occasionem, qua tibi, summo
amico meo, possem tandem (ut spero) per-
suadere, tuos istos, præsertim primores, Papi-
tas omnē pudorem atq; frontem proiecisse,
cum ostendero eos in tanta undique erum-
pentis Euangelij luce, in hoc sæculo tam eru-
dito, audere adhuc illas fuitiles nærias, atque
horribiles blasphemias ex sepulchris eruere,
& libris editis ostentare, quas in densissimis
tenebris, in magna temporum infœlicitate,
superstitiosissimi monachi & sophistæ som-
niarât. Quid uerò potissimum illic uiderim
ridiculū, enorme, idolatricū, blasphemum,
abominādum, paucis dicam: quædam enim
seligam tanquam ex sentina refertissima, tu
diligenter lege, & ora Dominum, ut tibi, qui,
magno meo cum dolore, adhuc uersaris in
tenebris & umbra mortis, aperiat cordis ocu-
los, quibus uideas quas fæces laudes, cū isto-
rum purpuratorum doctrinam laudas.

Cum negari non possit formam cōsecra-
tionis, qua Missificantes utuntur, nō esse con-
formem

formem uerbis Euangelistarum, quibus po-
 stremam Christi Cœnam & institutionē di-
 uini illius Eucharistię Sacramēti describunt;
 Audi quid iste tuus statim initio libri: Petrus,
 inquit, fuit Romæ, ubi Ecclesiam instituit,
 Ergo ea forma consecrationis, quæ Romæ
 atque alijs in locis cum Rom. Ecclesiæ con-
 sentientibus, est in usu, fuit ab ipso met Petro
 instituta. Ergo debemus eam & nō aliam se-
 qui, tametsi non nihil contraria sit uerbis E-
 uangelistarum. An uero Cardinalis hoc dixe-
 rit, uideamus. En tibi eiusmet uerba, Ecclesia,,
 Romana, quæ utitur hac forma, habuit eam,,
 à beato Petro Apostolo, qui creditur eam do,,
 cuiusse sicut Christus eam protulit. Et licet E-,,
 uangelistę non ponant eam sic formaliter, si-,,
 cut dicitur in Missa, non est multum contra-,,
 trium, quoniam ipsi nō intendebant tradere,,
 formam consecrationis, sed solum narrare,,
 rem gestam. Primū, quod ad Petrum, qui
 Romæ fuerit, attinet, adhuc disputatur, ad-
 huc sub Iudice lis est, num Romæ fuerit, sed

demus fuisse, Missam tamen eum instituisse,
nec Cardinalis, nec Papa, nec quispiam aliis
Sathan docere potest, fremant & torqueant
se miseri homines, quantum uoluerint: Neq;
enim ualet cōsequentia, cum dicunt: Petrus
fuit Romæ, Ergo ipse fuit autor Missæ & for-
mæ consecrationis, qua nunc utimur, imò
nullo fortiore Argumēto possumus nos euin-
cere, nec Missam neq; illam consecrationem
fuisse à Petro institutam, quām hoc, quod sci-
līcet uidemus eam formam esse contrariam
uerbis Euangelistarum. Quis enim (nisi sit
prēstigijs Papalibus fascinatus) queat sibi pér-
suadere, Petrum uel Romæ uel alibi contra-
rium quippiā docuisse ab eo, quod Euangeli-
stæ à Spiritu sancto edocēti, scripserint? Quod
si dixerit Cardinalis istam formam nihil ha-
bere contrarij. Respondebo, Ut conferat uer-
ba consecrationis cum uerbis Euangelista-
rum, ac statim deprehendet num reuera sint
contraria, quanquam nihil nunc opus sit col-
latione aut disputatione, cū habeamus reum
confi-

confitentem: Ait enim quod modo recitaui;
Licet Euangelistæ non ponant eam sic for-,,
maliter, sicut dicitur in Missa. NON EST,,
MVLTV M CONTRARIVM. Est ergo,,
aliqua cōtrarietas (quæ contradictionē nun-
quam excludit) ut ipsemet fatetur. Verū il-
lud quoq; quod subiungit, quām est putidū?
dum dicit, quòd Euangelistæ non intende-
bant tradere formam consecrationis, sed so-
lum narrare rem gestam. Sed dicat mihi sua
Reuerenda Paternitas, cur in narratione rei
gestæ pr̄termisissent formam à Christo tra-
ditam, si ullam tradidisset pr̄ter eam, quam
ipsi recitant? Hoc cum dicit, quòd Euangeli-
stæ talia pr̄terierint, nihil aliud dicit, quām
quòd diuinus spiritus negligens atq; mancus
fuerit in tradendis posteritatigravissimis ma-
ximeq; necessarijs rebus, à filio Dei institutis.
Aequè putidum & falsum est, quod illic sta-
tim additur, nempe Ecclesiam declarasse,
quòd forma consecrationis, quę est in uestro
Canone, fuerit à Christo instituta, quam nul-

Ius Euangelistarū integrā tradidit. Oblas-
phemiam singularem. Primū quoddicat,
Euangelistas audiuisse integrā formā, sed
non integrā descriptissimē. Deinde quod fin-
gat litem fuisse de forma consecrationis in-
ter Euangelistas & Petrum. Postremò, quod
ea lis fuerit dirempta ab his, qui in Romana
Ecclesia fuerunt. Sed quæro ab eo, qui nam
fuerint hi iudices? quo in loco iudicauerint?
& quo tempore? imò quæro amplius, cur po-
tius pro ea, quam dicunt fuisse sententiā Pe-
tri pronunciarint, qui de eo nihil scripsit, &
an sine scripto docuerit incertissimum est,
quàm pro Matthæo, pro Marco, pro Luca,
qui acuratissimè scripserunt, imò cur potius
pronunciarint pro Petro, qui (ut dixi) nihil
de eare scripsit, quàm pro Paulo, qui sum-
ma diligentia de Cœna Domini literis man-
dauit ea ipsa, quæ ab ipsomet Domino acce-
perat. In summa, falsa sunt atq; ementita om-
nia, quæ hic tuus iste effutivit (quod bona e-
ius uenia dictū sit, quanquam siue ignoscat,
siue

sive minus, nihil moror) cæduntq; in magnā contumeliam Euangelistarum, Petri, Pauli, atq; ipsius Dei, Christi, & Spiritus sancti. Et non est dubium, quin carnalis quispiam pharisäico spiritu conceperit eam consecrationis formam, ab Euangelistarū uerbis dissentientem, (ut etiā reliqua quæ sunt in isto putido Canone) Cardinalem uerò, ne cogereatur fateri suam Romanam Ecclesiam hactenus usam fuisse, atq; uti etiamnum, in consecratione alijs uerbis, quām à Christo institutis, maluisse Euangelistas negligētiæ aut perfidiæ incusare, & tam multa mētiri: Sic enim solent isti, potius quām discedant ab errore manifesto, quem interim fuco quodam pietatis conantur palliare, atq; igne & ferro defendere.

Video usq; hinc te torqueri, atq; iniquo animo ferre, quod paulo durius Cardinalem excipio. At sibi imputet, cum uoluerit talia uenena spargere, quibus incautos atq; infirmiores inficeret. An tibi æquū uidetur Nas-

B

sale, ut eum talia conantem uideremus, neq;
reclamaremus? quid respondissemus Deo, si
tacuissemus? habuissimusq; aliquam rationē
istius purpuræ atq; galeri? nullam uerò glo-
riæ Dei & Christi? Quare, si quid audit quod
nollet, sibi, inquam imputet, qui cum isto suo
tam inepto tamq; uenenato libro, uoluit in
frequentissimum totius Germaniæ ac penè
Europę theatrum prodire, hoc est, in Comi-
tia Augustana: modò enim fuit impressus.
Hic spargitur magna sollicitudine & dono,
magnatibus potissimum obtruditur.

Quàm sit falsum, putidū, atq; in erme hoc
initium Libri, cum sis acri ingenio, facile po-
tes iudicare, nunc pergā ulterius. Quinq; aut
sex folijs nulla alia de re agit, quàm de consi-
gnationibus, de geniculationibus, atq; alijs
gesticulationibus planè histrionicis, quibus
ait oportere suum Sacrificulū esse longè in-
struētissimū, exempli gratia: Celebrans (in-
quit) ascendit ad medium Altaris, coram eo
stans capite inclinato, manibus iunctis super
Alta-

Altare positis, posito pollice dextro super si-,,
nistrū, quæ ita super Altare ponuntur, quòd ,,
digiti parui, duntaxat frontem, seu medium ,,
anterioris partis tabulæ, seu mensæ Altaris ,,
tangant, residuo manuum inter Altare & se ,,
retento, quod semper obseruatur, cū manus ,,
iunctæ super Altare ponuntur. Heus Nassale ,,
quid ais? quām grauis tibi uidetur Cardina-
lis? hoc, hoc potissimū tempore, quo tam in
altum ascendit sol Euangelij? Quid fuisset fa-
cturus si ante eius exortum scripsisset? & an-
tequā uidisset suam Missam tot doctissimo-
rum hominum libris, ac ueluti telis ualidissi-
mis acutissimisq; confosam ac debilitatam?
An non obstupescet? An non stomachabitur
quicunq; legerit habueritq; uel micam com-
munis sensus, etiam ex Papistis, atq; adeò ex
sacrificulis multi. Cardinalem scilicet iam se-
nescentem, quotidiè iactantem se, quòd ue-
lit collapsam Paparum religionem omnino
restituere, atq; etiam ad Papatū uelis remisq;
(quanquā omnino frustra) aspirantem. Spar-

sisse hoc tempore in Comitijs librum, in quo docet de pollice manus dextræ, de pollice sinistræ, deq; paruis digitis, quomodo missificans debeat eos mouere, micare, atq; in altari collocare. O Deum immortalem, quanta est istorum uertigo atq; cœcitas, quanta impudentia atq; arrogantia!

Expeſtabis fortassis, ut pergam dicere de gesticulationibus. At non faciā, Rogas? Quia pudet, si Cardinalem non puduit, ac metuone uidear eo futilior, si in his blasphemis nūgis amplius uersatus fuero, Satis sit quōd ueluti summo digito indicauerim, quærat illic plura, qui uoluerit ridere. Dicam hoc tamē, me in iſto tractatu de gesticulationibus obſeruasse grauiſſimum quiddam, quod Cardinalis docet, quōd ſcilicet Missificans pro defunctis neq; osculatur librum (ut aliās ſolet) postquam Euangeliū legit, neq; conſignat ampulam aquæ (ut aliās etiam ſolet) neq; finita Miffa benedicit populo. Hæc ſunt arca-
na, hæc ſunt mysteria, quæ iaſtant ſe à Chri-
ſto

sto atq; ab Apostolis non literis mandata, sed
quasi permanus tradita, accepisse. Pro his dia-
bolicis delirijs conseruandis quotidie fundūt
sanguinem piorū. Sed tu Domine usq; quo?

Sequitur tractatus de horis Canonicis, æ-
què putidus & blasphemus, ut alij quoq;. Ve-
rum ex hoc unū duntaxat locum adducam,
ut uideas quantus sit iste tuus in interpretan-
dis scripturis. Cum ergo reddat rationē, cur
Primæ (ut appellant) preces, cur tertiae, cur
sextæ, &c. dicantur, quærerit cur dicantur ma-
tutinæ. Et sic inquit: Tertia ratio est, quia „
in illa hora, uel quasi surrexit, & infernū spo- „
liauit, & uenturus est iudicare sæculum per „
ignem, prout multi dicunt, & habetur Matt. „
25. cap. Audistine antehac Nassale, Christum
noctu uenturum ad iudicium: Disce ergo ex
Cardinale, noctu uenturum, si forte non au-
dißses antea. Nam uerum sit oportet, si ille
affirmat, Quod uero ad Matthæi locū atti-
net, audi quomodo colligat, & quam solidè
probet, quod de nocte uenturus sit Christus

ad iudicandū. Cum Christus doceret esse uigilandum, utens parabola de Virginibus, ait: Sponsum media nocte uenisse, & ingressum cum quinq; prudentibus, exclusisse quinq; fatuas uirgines. Hinc ergo Card. dicit probari posse, quòd de nocte Christus uēturus sit ad iudicium, atq; ideo matutinas preces esse dicendas. Quod quām graue sit atq; solidum, quis non uidet?

Sequitur aliis tractatus, cui titulus: Resolutiones dubiorum circa celebrationē Misericordiae occurrentium. Bone Deus, qualis hæc latrina: quām usq; ad summū referta: absit, ut contrectem, sed duntaxat quasdam quæstiones quæ illic tractantur, proferam in mediū, ueluti specimen reliquarum.

„ Vtrum Sacerdos mutus, uello quela priua-

„ tus possit consecrare seu confidere hoc Sa-

„ cramentum?

„ Vtrum indifferenter in nocte & die liceat

„ alicui celebrare? Solutio: Non licet regulari-

„ ter, nisi in die, hoc enim Sacramentū ad tem-

pus

pus gratiæ pertinet, quod per diem significa- Annō egre-
tur. Vnde & Saluator dixit: Me oportet ope- giē tractat
rari donec dies est. Scripturas?

Vtrum patienti fluxum sanguinis uel se- Fluxus semi-
minis liceat celebrare?

Vtrū pollutus, pollutione, nocturna pos- Pollutio no-
sit licitè celebrare? eturna.

Vtrum perpetrans peccatum luxuriæ, & statim post hoc confitens & pœnitens, possit licitè eodem die celebrare?

Vtrum mulieri puerperæ, uel menstruū Menstruum.
patienti, dari debet communio: Respondet:,,
Melius esse supersedere usq; ad purificatio-,,
nem, propter reuerentiam Sacramenti. ,,,

Vtrū transglutiēs reliquias, quæ post come-,,
stionē in ore remanserunt, possit celebrare? ,,,

Vtrum quis posset consecrare omnes pa-,,
nes qui uenduntur in foro, uel omnia uina,,
quæ sunt in cellario, si uellet? ,,,

Vtrum Sacerdos celebraturus specialibus,,
debeat indui uestibus? ,,,

Vtrū necessariò requiratur, quod tales ue-,,

stes & indumenta, cæteraq; correquisita sint
munda & nitida: Respondet: Ve illis qui ma-
iore*m* curam adhibent, ut linteamina, uel
Femoralia,
uel brachæ. (pudor est dicere) femoralia sua sint munda
& nitida, quæm ea, super quibus locari & tra-
ctari debet sacratissimū & mundissimū cor-
pus Iesu Christi.

Vtrum liceat alicui sine libro Missali
brare: Respondet: Non licere, etiam si omnia
memoriter sciret, sed debet habere librum.

Quasi Chri-
stus loqua-
tur de igne
materiali. O
ridiculū ho-
minem. Vtrum liceat sine igne, siue lumine cande-
lę celebrare: Sol. Non licet, In lege enim scri-
ptum est: Ignis in Altari meo semper arde-
bit: quod in celebratione huius Sacramenti
maximè obseruandum est, ubi ille immola-
tur, tractatur & sumitur, qui est candor lucis
æternæ, & qui uenit ignem mittere in ter-
ram, &c.

Ne Laici in-
telligant ue-
stra diaboli-
ca mysteria. Vtrum uerba Canonis debeant dici discre-
tè, sicut & orationes in Missa, quæ secrete uo-
cantur: Sol. Sic propter multas causas, quas
non opus est recitare.

Vtrum

9

Vtrum statim post Missæ celebrationem
sit comedendum uel bibendum? Respondet
quod non, ut neq; expuendum.

Quid agendum si Sacerdos casualiter tan-
gat hostiam cum naso, mento, barba, ueste,
uel alio huiusmodi?

Quid agendum, si cum sumendum est Sa-
cramentum, corpus Christi miraculose ap-
pareat sub specie carnis, uel pueri, uel aliqua
alia non conuenienti humanæ refectioni?

Quid agendum si hostia consecrata come-
sta fuerit à mure, uel alio bruto animali?

Vtrum sufficiat, quod aqua fuerit admixta
uino adhuc existenti in dolio? Sol. Non suf-
ficit, quia commixtio illa Sacramentalis est,
ideo fieri non debet, antequam mysteria in- O mysteria
choentur.

Quid agendum, si musca uel aranea, aut
aliud huiusmodi ceciderit in sanguinē? Sol.
Animal illud cautè debet capi, & diligenter
lauari, & cōburi, & ablutio cū cineribus in fa-
crariū mitti. Et (si absq; horrore & periculo

Quasi uerū
sit quod ali-
quando appa-
reat.

Christus à
mūribus co-
meditur.

Ne fugiat cū
aliqua guttu-
la, & cum
Christo ipso.

C

sumi possit) sanguis sumatur more cōsueto:
,, Quid agendum si sanguis effundatur per
,, negligentiam, non ex toto, sed in parte, uel a-
,, liquid stillauerit de Calice? Respondet, quod
,, Sacerdos, uel Minister, uel etiam Laicus (ne-
,, cessitate cogente) debeat lambere uel sorbe-
,, re, ne enormis irreuerentia fieret Sacramen-
,, to, utputa quod canis, uel aliud animal inci-
Mingere. piat lambere, uel desuper mingere.

Quid hic dices, Petre Antoni Nassalle: ui-
dentur ne tibi ista grauia & digna, que in tan-
ta luce Euangeliij (quod sepe cogor repeterem)
a tam magno Cardinale in frequentissimis
Comitijs spargeretur: Audiisti hic multas de-
litias, fluxum seminis, pollutionē nocturnā,
menstruū, femoralia, & urinam quoq;: Sed
quid si tibi adduxero aliqua adhue putido-
ra: Audi igitur de uomitu, & de stercore quo-
que. Quærerit cur in Missa fiat thurificatio (sic
enim loquitur) & ad hunc modum respon-
det: Propter diabolicæ malignitatis repul-
sam, ne scilicet ille malignus aliquid contra

fa-

sacrificium uel celebrantem machinari uel facere possit. Huiusmodi enim fumo omne genus dæmoniorum extruditur. Audis Nas-
falle, omne genus dæmoniorum extrudi per fumum thuris? Vnde hoc habet in sacris literis: dicat, saltē ut defendat cur isto fumo prosequantur cadauera ad sepulchra: Nam sci-
mus eos dicere, quod ita faciant, ut abigant dæmonia, ne in ipsa cadauera ingrediantur. Sed illud magis est mirandum, quod cum dicant suum panem azimū, uirtute uerborū tacitè demurmuratorum mox conuerti & transubstantiari in ipsissimū corpus, ipsissima membra, ossa, neruos, atq; intestina Iesu Christi, & omnino desinat esse panis. Non confidant ipsum Iesum Christum præsentē, cum toto corpore, tota anima, totaq; diuinitate posse expellere dæmones ab altari, sed accurvant ad fumū thurris, qui eos inde projiciat, ne quid contra sacrificiū aut celebrantem, ut iste dicit, machinari possint.

Quisquis hic queat tuos istos defendere,

imò quis possit se continere, ut eos non pro-
scindat sibilis, ut eos non abominetur: cum
suffitui thuris attribuant, in expellendis dæ-
monijs, maiorem uim atq; efficaciam, quam
Christo præsenti cum toto eo ipso corpore,
quod pependit in Cruce? Nam hoc ipsum
aiunt, se elicere è cœlo in altare quinq; uer-
bis demurmuratis, hoc ipsum dentibus man-
ducare, & aliquando planè indigestum per
secessum emittere. Miraris quid hoc sit, ac
fortassis putas me loqui per quandam exage-
rationem, cum dico, quòd isti affirment per
secessum aliquando emitti integrum Christi
corpus. Sed simpliciter & propriè, non per
exaggerationē loquor, Audi enim audi, quid
in hoc ipso libro tuus dicat.

Vomitus.

Quid agendum, si quis post sumptionem
corporis Christi statim patiatur uomitum?
,, Solutio. Reuerenter recolligantur species
,, panis, si discerni possunt, & reponantur in sa-
crario, uel sumantur ab aliquo. Video te sto-
machari, cum audis mentionē de forbendo
alte-

alterius uomitu, & est quidem huiusmodi,
 quod merito possit mouere nauseam. sed ma-
 ne: Nam ostendam Cardinalem imperasse
 de comedendo eo, quod quis etiam cacasset,
 (saluo honore) Audi eum loquentem.

Stercus.

Quid agendum, si quis post sumptionem „
 ex infirmitate statim emittat per secessum „
 quod sumpsit: Solutio. Recolligātur species, „
 & fiat sicut in casu præcedentis dubij. An nō
 aperte dicit, ut quis comedat, ~~ut~~ Sacrificulus
 egrotans per secessum emisisset: cum scilicet
 contigit, quòd corpus Christi in stomacho
 non potuerit concoqui, sed integrū exisset:
 Proh pudor, quid putamus dicturos Thur-
 cas, & reliquos Christiani nominis hostes, cū
 audierint istos docere, ut sorbeantur huma-
 na stercora, ne illic degat eorum Deus, con-
 fectus ex pane azimo: Nihil quicquam fuit
 unquam leatum, dictum, uel excogitatū fœ-
 dius, enormous, blasphemius. Proh Deū im-
 mortalem, quanta, quanta est istorum perti-
 nacitas, atq; (ut dixi) impudentia, & quidem

quod

in summa Euangelij luce. Hoc, inquam, hoc
caput est. Dicam quod sentio. Puto eos hoc
agere ex contemptu, atq; in contumeliam re-
nascentis Euangelij, Quasi uelint dicere: Vos
Lutherani pergitis insectari nostrā Missam,
nostrā consecrationē atq; transubstantia-
tionem, At nos nec tantillū (quicquid clamaue-
ritis) discedemus unquā à nostris opinioni-
bus, ut etiam nostrorū Sacrificulorum egro-
tantium uomitum atq; excrementa (si casus
tulerit) uoranda putemus. Vorate quantum
uolueritis, Reuerendissimi Domini, & ue-
ster hic Scriptor in primis, neq; enim dignus
est alijs delicijs, cum primus omnium fuerit,
qui nostro hoc sāculo istam tam male olen-
tem quæstionem unā cum tot alijs ineptijs
& blasphemis in lucem protulerit.

Tu uero Nassalle, agnosce tandem istorū
putidissima deliria, agnosce inauditam per-
tinaciam & contemptum ueritatis, agnosce
eos esse ex eo genere, de quo inquit Aposto-
lus: Mittet illis Deus efficaciam illusionis, ut

cre-

credant mendacio. Surge qui dormis, adiunge te tandem nostris Ecclesijs, quæ te magna elegantia, morum & prudentia hominem habituræ sunt charissimum.

Augustæ, Idibus Maij, Anno
M. D. LIX.

FINIS.

OCTOBER